

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH040039
NAZWA
OBSZARU Włocławska Dolina Wisły

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH040039	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Włocławska Dolina Wisły

1.4. Data opracowania 2002-07	1.5. Data aktualizacji 2024-03
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2009-10
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2012-01
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2021-10
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 2 września 2021 r. w spr. soo Włocławska Dolina Wisły (PLH040039)

2. POŁOŻENIE OBSZARU

[Powrót](#)

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

Długość geograficzna
18.9839

Szerokość geograficzna
52.7532

2.2. Powierzchnia [ha]:

4763.76

2.3. Obszar morski [%]

0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2

Nazwa regionu

PL61	Kujawsko-Pomorskie
------	--------------------

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0
%)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

[Powrót](#)

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
3150			0.61		M	D			
6210			0.62		M	D			
6430			0.76		M	D			
6510			63.11		M	C	C	B	C
9170			43.58		M	B	C	B	C
91E0			270.94		M	B	C	C	C
91F0			0.18		M	D			
91I0			6.42		M	C	C	B	C

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą odnosić się zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie istnieje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Pokrycie: można wpisywać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jaskinie: w przypadku siedlisk typu 8310 i 8330 (jaskinie) należy podać liczbę jaskiń, jeśli nie są dostępne szacunkowe dane na temat powierzchni.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy

92I43IEWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

Gatunki					Populacja na obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
P	1617	Angelica palustris			p				P	M	D			
F	1130	Aspius aspius			p				C	M	C	C	C	C
A	1188	Bombina bombina			p				P	DD	D			
M	1337	Castor fiber			p				C	M	C	B	C	C
F	1149	Cobitis taenia			p				C	M	C	C	C	C
F	1099	Lampetra fluviatilis			p				P	M	C	C	B	C
M	1355	Lutra lutra			p				R	M	C	C	C	C
I	1060	Lycaena dispar			p	10	50	i	R	M	D			
I	1084	Osmoderma eremita			p				R	DD	D			
P	1477	Pulsatilla patens			p				P	M	D			
F	5339	Rhodeus amarus			p				R	M	C	C	C	C
F	6144	Romanogobio alpinus			p				V	M	C	C	C	C
F	1106	Salmo salar			c				P	M	C	C	C	C
P	1437	Thesium ebracteatum			p				P	M	D			
A	1166	Triturus cristatus			p				V	M	D			

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N23	0.52
N06	34.94
N19	0.01
N09	0.05
N10	4.85
N17	17.21
N16	16.19
N21	1.1
N12	25.12
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Położenie obszaru według regionalizacji fizycznogeograficznej (Kondracki 2009):

provincia Niż Środkowoeuropejski (31),
 podprovincia Pojezierza Południowobałtyckie (315),
 makroregion Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie (315.1),
 mezoregion Pojezierze Dobrzyńskie (315.14)

Położenie obszaru według regionalizacji geobotanicznej (Matuszkiewicz 2008):

dział: Mazowiecko-Poleski (E)
 poddział: Mazowiecki
 kraina: Chełmińsko-Dobrzyńska (E.1)
 okręg: Nadwiślański Włocławsko-Bydgoski (E.1.6)
 podokręgi: Bobrownicki (E.1.6.e.), Włocławski (E.1.6.f)
 okręg: Dobrzyńsko-Skępski (E.1.8.)
 podokręg: Dobrzyński (E.1.8.e)

Obszar Natura 2000 PLH040039 Włocławska Dolina Wisły zlokalizowany jest w północno-zachodniej części Kotliny Płockiej, która jest fragmentem Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej i stanowi ok. 30 km odcinek doliny Wisły (od 647,75 do 704 km biegu rzeki) między tamą we Włocławku a miejscowością Nieszawa.

Teren ostoji obejmuje koryto rzeki oraz terasę zalewową wraz z otaczającym obszarem, z lokalnie występującymi stromymi stokami doliny. Dla Włocławskiej Doliny Wisły, charakterystyczne są formacje geomorfologiczne typowe dla dużych nie uregulowanych rzek nizinnych, takie jak: piaszczyste wyspy w korycie rzeki, starorzecza o znacznej powierzchni, strome skarpy, krawędzie erozyjne i podcięcia. Uwagę zwracają także występujące progi tektoniczne oraz odcinek przełomowy na granicy Kotliny Płockiej i Toruńskiej w okolicach Nieszawy. W niektórych miejscach rzeka tworzy długie zakola zajmujące, przy średnim stanie wód, około 1/3 powierzchni.

Warunki siedliskowe i szata roślinna dna doliny tego odcinka Wisły kształtują się przy bezpośrednim udziale wody w rzece. W obrębie obszaru akumulacji, bezpośrednio sąsiadującym z korytem rzeki, ukształtowały się siedliska inicjalne, a pierwotna sukcesja roślinności związana jest z początkowymi stadiami rozwoju gleb. W obrębie starorzeczy zachodzi akumulacja biologiczna, prowadząc do naturalnych procesów ładowacenia. Różnorodność siedlisk w przekroju poprzecznym dna doliny kształtowana jest w oparciu o aktualny stan i dynamikę uwilgotnienia oraz wiąże się ze składem mechanicznym utworów powierzchniowych.

Ukształtowane na zboczach doliny Wisły biotopy i zasiedlające je fitocenozy charakteryzują się znacznie większym zróżnicowaniem i skomplikowaniem struktury, niż te tworzące krajobraz płaskiego dna doliny. Zaawansowane w różnym stopniu procesy glebowe determinują różnorodność zbiorowisk roślinnych, mających postać od inicjalnych, poprzez murawowe i zaroślowe, aż do zbiorowisk leśnych na dojrzałych glebach. Znaczne zróżnicowanie orograficzne, wpływające na zmienność warunków mikroklimatycznych, stwarza możliwość występowania siedlisk o charakterze kserotermicznym.

Warunki siedliskowe i struktura szaty roślinnej Włocławskiej Doliny Wisły ukształtowane zostały przy

wyraźnym wpływie człowieka od czasów prehistorycznych, z intensyfikacją przypadającą na okres średniowieczny, w wyniku czego dominuje krajobraz rolniczy, a z lasów pokrywających niegdyś dno i graniczące z doliną wysoczyzny pozostały jedynie rozproszone fragmenty.

Typowe dla rzeki liczne piaszczyste łachy i muliste nanosy w korycie są formowane wskutek procesu depozycji materiału erodowanego z dna rzeki poniżej tamy we Włocławku. Powierzchnia odsłoniętych łach jest uzależniona nie tyle od generalnego poziomu wody w rzece, co przede wszystkim od krótkoterminowych zmian poziomu wody wynikających z wymiany wody w elektrowni Włocławek. Na tym odcinku dzienna amplituda poziomu wody w rzece wynosi 1,5-2,0 m w rejonie Włocławka a 1,0 m koło Nieszawy (maksimum wynosi 3 m). Nagłe zmiany reżimu hydrologicznego, zmieniające częstość, zakres i długość zalewów stanowią jedno z najważniejszych zagrożeń dla lęgowej awifauny preferującej tego typu siedliska. Jednocześnie okresowe zalewy wodami rzecznyymi są niezbędne dla zachowania optymalnych warunków w ekosystemach umożliwiających rozwój zespołów lęgowych z klasy *Salicetea purpureae* i związku *Alno-Ulmion* z klasy *Querco-Fagetea*.

Nowe ławice piaszkowe kolonizowane są przez efemeryczne zbiorowiska roślinne z klas *Bidentetea tripartiti* i *Isoëto-Nanojuncetea*. Starsze wyspy porastają głównie zarośla i zadrzewienia wierzbowe, a w najwyższych położonych miejscach także łęgi topolowe. Większość z nich jest obecnie połączona z brzegiem rzeki gołkami. Dlatego funkcjonują jako wyspy tylko przy wysokich stanach wody. Miejscami w dolinie Wisły występują starorzecza, uformowane naturalnie lub utworzone w czasie prac hydrotechnicznych. Jednak w większości z nich nie zachował się naturalny dla tego typu zbiorników wodnych układ zbiorowisk. Roślinność wodna rozwija się w miejscach cofek oraz tam, gdzie prąd wody jest spowolniony, natomiast wzdłuż brzegów ciągną się w wielu miejscach różnej szerokości szuwały. Obwałowania zbudowane blisko koryta rzeki pod koniec XX wieku występują tylko lokalnie. Bardziej lub mniej wyniesione i okresowo zalewane tereny blisko sąsiadujące z korytem rzeki są porośnięte mozaiką ziołorośli i muraw z pojedynczymi drzewami lub grupami drzew bądź krzewów. Powszechnie występują młode wierzbowo-topolowe drzewostany oraz wierzbowe zarośla.

Dużą powierzchnię zajmują zgrupowania bylin porośnięte pnączami oraz od wielu lat nieużytkowane łąki i pastwiska. Na pozostałym obszarze doliny, gdzie zalewy są rzadsze a tereny żyzniejsze przeważają użytki rolne oraz łąki i pastwiska urozmaicone w wielu miejscach przez zieleń wysoką.

W południowej części doliny, wśród lasów i zarośli na „Zboczach Szpetalskich”, na znacznej powierzchni wciąż występują barwne i bogate w gatunki, w tym osobliwości florystyczne, murawy i ciepłolubne zbiorowiska okrajkowe, które wykształciły się na miejscu dawnych pastwisk. Dla ich ochrony utworzono tu w 1967 roku rezerwat „Kulin”. Nadrzędnym celem ochrony jest w nim zachowanie ze względów przyrodniczych, dydaktycznych i krajobrazowych lasów z wielogatunkowymi drzewostanami o cechach zbliżonych do zespołów naturalnych (grąd zboczowy, grąd subkontynentalny, świetlista dąbrowa, fragmenty lęgów) oraz zachowanie ciepłolubnych zarośli, muraw i okrajków z udziałem przedstawiciela stepowej roślinności pontyjskiej dyptamu jesionolistnego *Dictamnus albus*. Znajduje się tu jedna z dwóch w Polsce, izolowanych geograficznie populacji tego gatunku.

Dyptam jesionolistny występuje na „Zboczach Szpetalskich” w towarzystwie wielu innych osobliwości florystycznych, takich jak: oman szorstki *Inula hirta*, wężyk stepowy *Scorzonera purpurea*, ostnica Jana *Stipa joannis*, dzwonek syberyjski *Campanula sibirica*, dziewanna fioletowa *Verbascum phoeniceum* czy ożoła zwyczajna *Linum catharticum*. W bogatym runie zbiorowisk leśnych znalazło dla siebie miejsce dużo gatunków rzadkich i chronionych. Należą do nich między innymi: kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, koniczyna długokłosa *Trifolium rubens* oraz wyki – kaszubska *Vicia cassubica*, lędźwianowata *V. lathyroides* i grochowata *V. pisiformis*.

4.2. Jakość i znaczenie

Obszar ma znaczenie przede wszystkim dla ochrony lasów lęgowych i siedlisk przyrodniczych, charakterystycznych dla doliny dużej rzeki nizinnej, oraz związanej z nią fauny, w tym gatunku ryby z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Łącznie na terenie ostoi stwierdzono występowanie 8 rodzajów siedlisk z I Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 5 gatunków zwierząt z tej dyrektywy, a ponadto 22 gatunki roślin i zwierząt wymienione na regionalnych i lokalnych czerwonych listach, 7 gatunków roślin i zwierząt chronionych w ramach międzynarodowych konwencji, 60 gatunków zwierząt i roślin rzadkich w Polsce. W granicach obszaru znajdują się reliktove stanowiska cennych gatunków kserotermicznych roślin obejmujących gatunki psammofilne. Inną grupę o dużym znaczeniu dla ochrony przyrody tego obszaru stanowią gatunki typowe dla nadrzecznych siedlisk. Obszar jest również ważny z punktu widzenia ochrony ptaków. Stwierdzono tu 52 gatunki ptaków z I Załącznika Dyrektywy Rady 79/409/EWG i 46 gatunków ptaków migrujących nie wymienionych w tym załączniku. Obszar obejmuje część ekologicznego korytarza

Wisły, który został identyfikowany jako teren priorytetowy dla ochrony w sieciach ECONET i IBA, ważnego dla migracji wielu gatunków.

Oceny gatunków i siedlisk oparto na podstawie dokumentacji projektowej do planu zadań ochronnych.

Obszar Natura 2000 Włocławska Dolina Wisły PLH040039 jest ważnym ogniwem ekologicznego korytarza Wisły, który został określony jak teren priorytetowy dla ochrony w sieciach ECONET i IBA, ważny dla migracji wielu gatunków. Walory krajobrazowe i przyrodnicze doliny Wisły od Włocławka do Nieszawy sprawiły, że większość jej terenu już w 1983 roku znalazła się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej. Od zachodnich granic Włocławka w dół Wisły Obszar Natura 2000 PLH040039 Włocławska Dolina Wisły pokrywa się z ostoją ptasią PLB040003 Dolina Dolnej Wisły. Ponadto prawie w całości znajduje się w zasięgu terytorialnym Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Gostynińsko-Włocławskie”.

3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion*, *Potamion*
Na terenie PLH040039 Włocławska Dolina Wisły typ 3150 starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion*, *Potamion* reprezentowany jest przez podtyp 3150-2 eutroficzne starorzecza i drobne zbiorniki wodne. Zaliczono do niego tylko 2 płaty: pierwszy w rejonie miejscowości Bógpomóż, odtworzone po realizacji gazociągu Jamal-Europa Zachodnia pod koniec XX wieku, drugi w środkowej części obszaru. W zbadanym zbiorniku wodnym, zaliczonym do opisywanego siedliska obserwuje się względnie naturalny układ zbiorowisk wodnych. W zbiorniku tym, w ostatnich latach pojawiła się, nie notowana wcześniej paproć wodna — salwinia pływająca *Salvinia natans*.

Łączna powierzchnia eutroficznych starorzeczy na terenie ostoi jest bardzo mała (0,61 ha).

Reprezentatywność — D

Na podstawie danych PMŚ GIOŚ i raportów do KE w większości obszarów Natura 2000 stan ochrony siedliska oceniono jako niezadowalający, czego przyczyną jest urbanizacja terenów przyległych i związana z tym postępująca eutrofizacja. Najniżej oceniano stopień fragmentacji siedliska, zamulenie i wypłycenie.

6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*) - priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków

Murawy kserotermiczne z klasy *Festuco-Brometea* występują jedynie w „starej”, wschodniej części rezerwatu „Kulin” (oddz. 48), gdzie tworzą mozaikę z ciepłolubnymi okrajkami z klasy *Trifolio-Geraniea* i ciepłolubnymi zaroślami z klasy *Rhamno-Prunetea*. Ich powierzchnia jest zmienna, co wiąże się z powstawaniem obrywów na stromych „Zboczach Szpetalskich” oraz zdarzającymi się niekiedy pożarami.

Murawy ciepłolubne z klasy *Festuco-Brometea* rozwijają się na zboczach pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej o wystawie południowej. Reprezentowane są tutaj przez trzy zbiorowiska: *Potentillo-Stipetum capillatae*, *Adonido-Brachypodietum* oraz zbiorowisko z *Bromus inermis*. Stopień zachowania struktury ocenia się jako dobry, ze względu na liczne wnikanie gatunków z klasy *Trifolio-Geraniea* oraz wyspowe występowanie zarośli. Teren, na którym występują ciepłolubne murawy w mozaice z ciepłolubnymi okrajkami nie jest już od wielu lat użytkowany. Pomimo wieloletniej sukcesji formacji krzewiastej i lasu stopień zachowania funkcji jest wciąż dobry.

Z uwagi na kompleksowe występowanie powierzchnię muraw ujęto łącznie z towarzyszącymi im ciepłolubnymi okrajkami z klasy *Trifolio-Geraniea* (gatunki obu klas wzajemnie się przenikają) na podstawie mapy rozmieszczenia zbiorowisk roślinnych rezerwatu Kulin oraz w trakcie wizji terenowej wykonanej w 2011 r. (Cyzman, Duszyński, Osiecka 2011). Powierzchnia tego kompleksu w obszarze wynosi 0,62 ha, a samych muraw powierzchnia jest nikła, stąd ocena D.

Reprezentatywność — D

Na podstawie danych PMŚ GIOŚ i raportów do KE ogólny stan jest niezadowalający i zły, co wynika ze zbyt intensywnej gospodarki rolnej. Parametr „Struktura i funkcja” jest najniżej oceniany. Z drugiej strony na części siedlisk zaniechano użytkowania.

6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

Łąki i pastwiska zajmują na terenie Włocławskiej Doliny Wisły stosunkowo dużą powierzchnię. Jednak tylko niewielka ich część spełnia kryteria siedliska 6510. Zaliczono do nich 15 płątów o łącznej powierzchni 63,11 ha. Rozmieszczone są one na całym terenie ostoi, jednak ich największa koncentracja występuje na prawym brzegu Wisły pomiędzy miejscowościami Stary Bógpomóż, Winduga i Rachcin. Większość łąk jest użytkowana. Dotychczas łąki rajgrasowe na terenie ostoi nie były szczegółowo badane pod względem fitosocjologicznym. W trakcie badań i obserwacji prowadzonych na potrzeby niniejszego raportu nie stwierdzono występowania w nich gatunków chronionych i rzadkich.

Procent pokrycia: 1,62%

Reprezentatywność — C

W składzie łąk rajgrasowych występuje wprawdzie większość gatunków dla nich reprezentatywnych, ale poszczególne ich płaty cechują sięubożeniem florystycznym. Przeważają w nich trawy, ale duży udział w składzie mają gatunki dwuliścienne. W wielu miejscach obserwuje się ekspansję roślin ruderalnych.

Względna powierzchnia — C

Łąki rajgrasowe na terenie obszaru zajmują 63,11 ha, co stanowi najprawdopodobniej niewielki procent powierzchni zajmowanej przez to siedlisko w Polsce.

Stan zachowania — B

Stopień zachowania struktury — III (zdegradowana)

Stan zachowania większości płatów łąk rajgrasowych w granicach obszaru nie jest dobry. Na taką ocenę wpływa stosunkowo ubogi skład florystyczny oraz obecność gatunków ruderalnych i niekiedy segetalnych lub obcego pochodzenia.

Stopień zachowania funkcji — II (dobry)

Zwykle łąki rajgrasowe na terenie ostoi są użytkowane w sposób prawidłowy, co pozwala zachować ich funkcje ekologiczne. Zachowanie tych funkcji obniża obecność w części płatów roślin ruderalnych, segetalnych i obcego pochodzenia. Natomiast na łąki od lat nieużytkowane wkraczają gatunki porębowe (trzcinnik piaskowy) oraz widoczna jest sukcesja — wkraczanie gatunków drzew i krzewów, w tym gatunku obcego pochodzenia — klonu jesionolistnego (wyspy: Sucha, Rachcin, Szpica i inne tereny).

Możliwość renaturyzacji — II (możliwa)

Systematyczne koszenie łąk, a w miejscach inwazji roślin ruderalnych podsiewanie właściwych gatunków traw pozwoli na zwiększenie stopnia naturalności poszczególnych płatów.

Ocena ogólna — C

Zgodnie z wynikami monitoringu GIOŚ około 80% stanowisk w regionie kontynentalnym oraz 60% stanowisk w regionie alpejskim otrzymało oceny słabe (U1 lub U2). W tym ocenę U2 otrzymały aż 62 stanowiska w r. kontynentalnym i 3 stanowiska w r. alpejskim. Podobnie na poziomie obszarów Natura 2000 w bioregionie kontynentalnym ocenę FV uzyskało jedynie 7 z 61 obszarów. Najgorzej oceniane wskaźniki specyficznej struktury i funkcji to: gatunki dominujące, gatunki ekspansywne roślin zielnych, obce gatunki inwazyjne, ekspansja krzewów i podrostu drzew.

6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

Zbiorowiska z rzędu *Convolvuletalia sepium* należą do bardzo pospolitych i w wielu miejscach obszaru decydują o jego wysokich walorach krajobrazowych. Do podtypu 6430-3: niżowe, nadrzeczne zbiorowiska okrajkowe zaliczono 14 płatów, których areal daje gwarancję, że przetrwają one w czasie obowiązywania PZO. Najczęściej występują tutaj zbiorowiska welonowe wykształcające się w strefie ekotonowej pomiędzy polami, łąkami a lasami i zaroślami albo pomiędzy korytem rzeki a łęgami. Często też rozwijają się w większych lukach drzewostanu. Są to zbiorowiska ekspansywne. Niszczone podczas zalewów w jednym miejscu odradzają się gdzie indziej. Na opisywanym terenie przeważają zbiorowiska z dominacją kielisznika zaroślowego *Calystegia sepium*. W części płatów duży udział ma także chmiel zwyczajny *Humulus lupulus*. Stosunkowo rzadko w warstwie pnączy występuje kolczurka klapowana *Echinocystis lobata*, czy nawet późna *Solidago gigantea* - gatunki obcego pochodzenia. Procent pokrycia w obszarze obliczono dla 14, w pełni wykształconych, płatów ziołorośli. Ich powierzchnię 0,76 ha podano na podstawie inwentaryzacji terenowej wykonanej w 2011 r. (Cyzman, Duszyński, Osiecka 2011).

Z uwagi na nikłą powierzchnię ziołorośli w obszarze, mimo ich dobrego zachowania, oceniono reprezentatywność jako nieznaczącą.

Reprezentatywność — D

Na podstawie danych PMŚ GIOŚ i raportów do KE, przeszło połowa stanowisk siedliska została oceniona na stan właściwy, pozostałe na niezadowolający. Gorszy stan wynika z niszczenia mechanicznego roślinności przybrzeżnej na cele turystyczne.

9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)

Lasy grądowe zachowały się na dużej powierzchni jedynie w części południowo-wschodniej obszaru, gdzie są chronione w rezerwacie „Kulin”. Reprezentowane są tu głównie przez grąd zboczowy 9170-3 (zb. *Acer platanoides*-*Tilia cordata*)

i 9170-2 grąd subkontynentalny, które zajmują dużą część tzw. „Zboczy Szpetalskich”. Na terenie Włocławskiej Doliny Wisły wydzielono dwa duże płaty opisywanego siedliska. Ich łączny areal wynosi 43,58 ha. Powierzchnię obliczono na podstawie planu ochrony rezerwatu „Kulin” oraz inwentaryzacji terenowej w 2011 r. (Cyzman, Duszyński, Osiecka 2011).

Procent pokrycia 0,92%

Reprezentatywność – B

W płatach przeważają gatunki dostosowane do siedliska, głównie dąb szypułkowy i jesion wyniosły. W dolnych partiach lasu duży udział mają gatunki drzew charakterystycznych i wyróżniających lasy grądowe, w tym grądy zboczowe: klon zwyczajny, klon jawor, wiąz pospolity, grab zwyczajny i rzadziej lipa drobnolistna. W części kompleksu leśnego na „Zboczach Szpetalskich” występują także nasadzenia buka zwyczajnego oraz pozostałości po nasadzeniach sosny zwyczajnej i sosny czarnej. Mimo dużej naturalności składu drzewostanu, dominacja w runie gatunków nitrofilnych i mniejszy udział typowych gatunków leśnych wpływają na obniżenie oceny reprezentatywności.

Względna powierzchnia - C

Powierzchnia grądów w obszarze wynosi 43,58 ha. Stanowi to około 0,1% areалу grądów w Polsce - 45000 ha (Matuszkiewicz 2001).

Stan zachowania — B (dobry)

Stopień zachowania struktury — II (dobry)

Lasy grądowe na „Zboczach Szpetalskich” cechują się na ogół właściwą, wielowarstwową i wielogatunkową strukturą. Właściwa struktura ukształtowała się, mimo że przez długi czas zachodnia część kompleksu leśnego funkcjonowała jako lasy gospodarcze. Była użytkowana i poddawana typowym zabiegom hodowlanym. Wartość przyrodniczą lasów grądowych obniża duży udział gatunków nitrofilnych w runie, co jest spowodowane napływem biogenów z wysoczyzny.

Stopień zachowania funkcji — II (dobre perspektywy)

Możliwość renaturyzacji — możliwa II (dobry)

Należy spodziewać się, że lasy grądowe na terenie Włocławskiej Doliny Wisły podlegać będą w dalszym ciągu spontanicznej regeneracji. Żeby jednak ograniczyć ekspansję gatunków nitrofilnych należy wzmocnić strefę ekotonową na granicy z polami i terenami zurbanizowanymi.

Ocena ogólna – B

W ocenie ogólnej przypisano najwyższą wagę wskaźnikom stopnia zachowania struktury i funkcji oraz reprezentatywności. Obserwowane procesy regeneracyjne mogą spowodować osiągnięcie stanu A w okresie kilkudziesięciu lat. Warunkiem jest zmniejszenie napływu biogenów z pól uprawnych.

Na podstawie projektu raportu do KE (13.10.2009) stan zachowania siedliska został oceniony jako niezadowolający U1 (jedynie parametr „powierzchnia” oceniony na FV).

91E0* Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*)

Na terenie Włocławskiej Doliny Wisły siedlisko reprezentowane jest przez dwa podtypy: 91E0-1 nadrzeczny łąg wierzbowy *Salicetum albae* i 91E0-2 nadrzeczny łąg topolowy *Populetum albae*. Większą powierzchnię zajmuje łąg wierzbowy, także jego stanowiska są liczniejsze. Płaty łągu wierzbowego rozprzestrzenione są na całym obszarze ostoi, natomiast łąg topolowy zajmuje głównie najwyższe partie wysp na Wiśle (Szpica, Rachcin). Ogółem siedlisko 91E0 zajmuje 270,94 ha, co stanowi 5,69% całego obszaru PLH040039 Włocławska Dolina Wisły.

Większość płatów łągów wierzbowych tworzy różnej szerokości smugi wzdłuż koryta rzeki lub jej odnóg. Ze względu na dużą długość strefy ekotonowej narażone są one na wnikanie do runa gatunków synantropijnych. Biochory łągu topolowego porastające wyspy na Wiśle rozwijały się w okresie ekspansji klonu jesionolistnego, stąd w większości płatów duży udział w drzewostanie (głównie dolna warstwa) i podszycie osobników tego neofitu. W miejscach, gdzie występują starsze topole, drzewostan jest słabo zwarty i obserwuje się zjawisko cespityzacji (zadarnienia).

Niewielki udział mają w warstwie zielnej gatunki typowe dla lasu, chociażby takie jak ziarnopłon wiosenny *Ranunculus ficaria* i podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*. Z tego powodu reprezentatywność łągów w Włocławskiej Dolinie Wisły jest obniżona.

Reprezentatywność — B

Powierzchnia łągów wierzbowych i topolowych w granicach PLH040039 Włocławska Dolina Wisły wynosi 270,94 ha. Mimo braku danych o zasobach siedliska w Polsce, można przypuszczać, że powierzchnia siedliska na tym terenie ma istotne znaczenie dla kraju.

Względna powierzchnia — C

Stan zachowania — C

Stopień zachowania struktury — dobry (II)

Struktura zbiorowisk łągowych na terenie Włocławskiej Doliny Wisły jest zróżnicowana. Na wyspach, w łągach topolowych las jest wielowarstwowy, ale w dolnych partiach lasu przeważa podrost klonu

jesionolistnego, który w wielu miejscach osiąga także warstwę drzew. Obecność obcego gatunku wpływa na obniżenie oceny.

Stopień zachowania funkcji — (III)

Wśród łęgów wierzbowych przeważają postacie młode lub w średnim wieku, w których brak jest martwego drewna oraz nie zachowały się starsze osobniki drzew. Stąd wynika obniżenie oceny funkcji.

Możliwość renaturyzacji — trudne (III)

Renaturyzacja łęgów na terenie Włocławskiej Doliny Wisły jest możliwa, ale wiąże się z dużym nakładem pracy i środków finansowych. Musi ona polegać na usuwaniu nalotu klonu jesionolistnego oraz podsadzaniu, w tworzących się spontanicznie lub wykonanych sztucznie lukach, gatunków typowych dla dolin wielkich rzek — rodzimych topól i wierzb, a w miejscach wyniesionych także dębów i wiązów.

Ocena ogólna – C

W ocenie ogólnej przypisano najwyższą wagę wskaźnikom stopnia zachowania struktury i funkcji oraz reprezentatywności.

Ogólny stan zachowania siedliska w sieci Natura 2000 określono jako niezadowolający lub zły. Nie ma w Polsce żadnego obszaru, w którym oceniono by jego stan jako FV. W połowie obszarów jako niezadowolający oceniono parametr powierzchni - głównie ze względu na daleko posuniętą fragmentację. Zwykle niezadowolające są również oceny struktury i funkcji siedliska. Do najbardziej obciążających wskaźników należą: obecność gatunków obcych w runie, obecność rodzimych gatunków ekspansywnych, brak martwego drewna, „odmłodzenie drzewostanu”, brak odnowień naturalnych. Rzadziej natomiast na obniżenie oceny wpływają obce gatunki drzew zniekształcające drzewostan i gospodarcze pozyskiwanie drewna. Perspektywy zachowania siedliska oceniane są zazwyczaj jako niezadowolające. W raportach do KE siedlisko otrzymało ogólną ocenę U2.

91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum)

W granicach obszaru stwierdzono obecność tylko jednego płatu siedliska 91F0 łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum) o powierzchni 0,18 ha. Reprezentuje on podtyp 91F0-1 wiązowo-jesionowy łęg typowy. Występuje na nachylonym w kierunku Wisły dnie wąwozu „Zboczy Szpetalskich”, w rezerwacie „Kulin”. Jego drzewostan tworzą dęby, jesion i miejscami topola biała. Zbiorowisko ma charakter przejściowy pomiędzy zespołami klasy *Salicetea purpureae* i *Querceto-Fagetea* (związek *Alno-Ulmion*), ale jego sukcesja zmierza w kierunku zespołów grądowych. Reprezentujący siedlisko płat ma strukturę lasu naturalnego, ale ocenę jego struktury obniża przejściowy charakter runa i podszytu. Walorem jest obecność starych drzew i martwego drewna na dnie lasu. Z uwagi na niewielką liczbę płatów i zaawansowany proces sukcesji w kierunku lasów grądowych reprezentatywność jest niska.

Reprezentatywność — D

Ogólny stan siedliska w sieci Natura 2000 określono przeważnie jako niezadowolający i zły. Za niezadowolające i złe oceny ogólne odpowiadała zwykle niezadowolająca lub zła ocena struktury i funkcji, zwykle łącząca się z niezadowolającą lub złą oceną perspektyw ochrony. Siedlisko 91F0 jest generalnie w Polsce w złym stanie i bardzo silnie zagrożone. W raportach do KE siedlisko otrzymało ogólną ocenę U2.

91I0* Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraea*)

Reprezentatywność – C

Dąbrowa jest zespołem ekspansywnym na terenie rezerwatu „Kulin” i wypiera kserotermiczne murawy, okrajki i zarośla, sama z kolei ulegając przekształceniom w grądy i łęgi. Reprezentuje młodą, zboczową postać zespołu, którą można określić jako wariant z *Brachypodium pinnatum* (Cyzman 1992). W porównaniu z innymi postaciami, cechuje ją brak wielu gatunków charakterystycznych rzędu *Quercetalia pubescentis* oraz przewaga gatunków murawowych nad leśnymi i łąkowymi (Cyzman, Biały, Rutkowski 2004).

Względna powierzchnia — C

W granicach PLH040039 Włocławska Dolina Wisły wydzielono trzy płaty dąbrowy świetlistej. Ich łączna powierzchnia wynosi 6,42 ha (0,13%). Powierzchnię obliczono na podstawie planu ochrony rezerwatu „Kulin” oraz inwentaryzacji terenowej w 2011 r. (Cyzman, Duszyński, Osiecka 2011).

Stan zachowania — B

Stopień zachowania struktury — dobry (II)

W drzewostanie dąbrowy przeważają zamiennie stosunkowo młode dęby (*Quercus robur* lub *Q. petraea*). W niektórych płatach towarzyszą im wiąz pospolity *Ulmus minor*, dzika grusza *Pyrus pyraeaster* i rzadziej, sztucznie wprowadzona sosna czarna *Pinus nigra*. Warstwa zielna zdominowana jest przez gatunki z klasy *Trifolio-Geranietea* (np. ciemniżyk białokwiatowy *Vincetoxicum hirundinaria*, przytulia pospolita *Galium album* i traganek szerokolistny *Astragalus glycyphyllos*) i klasy *Festuco-Brometea* (kłosownica pierzasta

Brachypodium pinnatum, wiązówka bulwkowata *Filipendula vulgaris*). Stałymi składnikami runa są także gatunki charakterystyczne zespołu i rzędu *Quercetalia pubescentis* — pierwiosnka lekarska *Primula veris* i fiołek kosmaty *Viola hirta* oraz klasy *Querco-Fagetea* – wiechliną gajową *Poa nemoralis* i miodunka ćma *Pulmonaria obscura*. W części płatu w oddziale 48 dużą rolę odgrywa dyptam jesionolistny *Dictamnus albus*. Z grupy roślin towarzyszących obserwuje się znaczący udział traw, np. kupkówki pospolitej *Dactylis glomerata*. Martwe drewno występuje nielicznie.

Stopień zachowania funkcji – dobry (II)

Perspektywy zachowania przy zachowaniu aktualnych warunków dobre.

Możliwość renaturyzacji

Zbiorowisko kształtuje się w wyniku naturalnych czynników. W ciągu najbliższych dziesięciu lat sztuczne działania renaturalizacyjne nie są konieczne.

Ocena ogólna — C

Na podstawie danych PMS GIOŚ i raportów do KE, ogólna ocena została określona jako U1 (w przypadku podtypu (9110-1 jako: FV). Najgorzej oceniono parametr „specyficzna struktura i funkcja”. Przekształcenia związane są przede wszystkim ze zmianą składu gatunkowego runa i zmniejszaniem się udziału gatunków ciepłolubnych. Spośród wskaźników specyficznej struktury i funkcji najgorzej oceniano: naturalne odnowienie, obce gatunki inwazyjne oraz pionową strukturę roślinności. Głównym zagrożeniem jest słabe odnawianie się drzewostanów dębowych, nadmierne zwarcie podszytu, neofityzacja, wycofywanie się gatunków ciepłolubnych i przekształcanie się w stronę grądów.

1060 *Lycaena dispar* Czerwończyk fioletek

Czerwończyk nieparek w obszarze Natura 2000 Włocławska Dolina Wisły PLH040039 na zajmowanych stanowiskach występuje w dużym rozproszeniu. W ciągu roku wydaje dwa pokolenia (II pokolenie jest mniej liczne niż pierwsze). W ostatnich latach obserwuje się jego ekspansję, jak i zmiany w bionomii (zwiększenie spektrum roślin pokarmowych, biwoływność). Liczebności populacji jest zbyt mała, aby przyznać jej notę wyższą niż D.

1084* *Osmoderma eremita* (s. l.) Pachnica dębowa

Gatunek w obszarze Natura 2000 Włocławska Dolina Wisły PLH040039 wykryty w roku 2015.

Zidentyfikowano 66 drzew ze śladami zasiedlenia (koprolity, szczątki kokolitów i imago) rozproszonych na terenie całego obszaru. Stan populacji tego chrząszcza jest bliżej niezany.

1337 *Castor fiber* Bóbr europejski

Bóbr europejski jest gatunkiem ziemnowodnym, zasiedlającym strefę przybrzeżną wód płynących i stojących. W dolinie Wisły wybiera miejsca obfitujące w wierzby, topole, osiki, jesiony, dęby i brzozy, rzadziej olsze i wiązy oraz lądową roślinność zielną, korzenie, kłącza i liście roślin wodnych stanowiące główny jego pokarm letni i zimowy. Gniazda zakłada w norach, ale w obszarze znaleziono też żeremia zimowe. W obszarze Natura 2000 bóbr jest gatunkiem występującym dość licznie — ślady jego obecności stwierdzono na licznych stanowiskach po obu stronach rzeki.

1355 *Lutra lutra* Wydra

Ślady obecności gatunku w postaci odchodów, stołówek i ślizgawek znajdowano po obu stronach rzeki na niemal całym odcinku Wisły w obszarze Natura 2000. Liczebność populacji oszacowano na nie mniej niż 50 osobników.

6144 *Romanogobio albpinnatus* Kielb białopłetwy

Kielb białopłetwy zasiedla wody płynące centralnej i wschodniej Europy i jest pochodzenia ponto-kaspijsko-aralskiego. W dorzeczu Wisły jest uważany za element polodowcowy. Do podstawowych siedlisk gatunku należą nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranuncion fluitantis*. Kielb białopłetwy jest gatunkiem psammofilnym. Zaliczany jest do typowych bentofagów, zjada organizmy zwierzęce zasiedlające dno oraz resztki roślinne.

1130 *Aspius aspius* Boleń

Gatunek zasiedla nizinne wody płynące. Typowym biotopem bolenia są nizinne wody płynące. Zwykle zasiedla strefę lotyczną, otwarte miejsca koło ujść i dopływów, starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion*, *Potamion*, nizinne rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranuncion fluitantis*. Boleń jest rybą litofilną. Rozmnaża się w rzekach o dnie kamienistym lub żwirowym, z

szybkim przepływem wody, wykorzystuje również zalane płycizny lub makrofity i korzenie. Boleń jest rybą drapieżną. Narybek bolenia odżywia się głównie zooplanktonem i larwami owadów. Dorosłe bolenie w Wiśle żerują na uklei, kielbii, płoci i kieniu. Jest drapieżnikiem dziennym o największej aktywności latem, przy temperaturach wody 15-23°C.

5339 *Rhodeus sericeus amarus* Różanka

Jest gatunkiem limnetycznym, zasiedla wody stojące lub wolno płynące, starorzecza, i kanały. Występuje w dolnym i środkowym biegu dużych rzek. Wybiera miejsca o dnie mulistym zarośnięte roślinnością zanurzoną. Różanka jest gatunkiem ostrakofilnym, który wykorzystują do rozrodu małże z rodziny Unionidae (*Anodonta* sp. i *Unio* sp.). Sezon rozrodczy trwa od końca kwietnia do początków lipca. Jest gatunkiem o dziennej aktywności. Zasadniczym pokarmem różanki jest detrytus, szczątki roślin naczyniowych oraz glony (*Scenedesmus*, *Spirogyra*, *Cyclotella*) w mniejszym stopniu bezkręgowce, głównie larwy ochotkowatych i meszkwatych.

1149 *Cobitis taenia* Koza

Koza zasiedla rzeki o dnie piaszczystym lub mulisto-piaszczystym, starorzecza ze zbiorowiskami z *Nymphaeion*, *Potamion*, nizinne rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*, zalewane muliste brzegi rzek. Koza wybiera miejsca o małym przepływie wody, stąd występują sezonowe zmiany rozmieszczenia ryb w zależności od tempa przepływu wody. Jest gatunkiem o nocnym trybie życia. Tarło kozy jest porcyjne i trwa od maja do początków lipca, gdy temperatura wody wynosi powyżej 16-18°C. Młode osobniki kozy odżywiają się zooplanktonem, starsze drobnymi skorupiakami, wioślarkami, widłonogami, małżoraczkami, larwami ochotkowatych, skąposzczetami i nicieniami.

1099 *Lampetra fluviatilis* Minóg rzeczny

Anadromiczny gatunek docierający do ujściowego odcinka Liwca (Wziątek, 2014; mscr.). W obszarze Natura 2000 Włocławska Dolina Wisły PLH040039 skupisko tego gatunku wykryto w ujściowym odcinku rzeki Mień.

1106 *Salmo salar* Łosoś atlantycki

Anadromiczny gatunek, dla którego koryto Wisły stanowi główny korytarz migracyjny na tarliska położone w górnych dopływach Wisły oraz dla spływu form młodocianych do Morza Bałtyckiego.

1188 *Bombina bombina* Kumak nizinny

Podczas terenowych prac weryfikacyjnych realizowanych na potrzeby opracowania planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Włocławska Dolina Wisły PLH040039 nie potwierdzono obecności kumaka nizinnego. Brak pozytywnych wyników poszukiwań postaci dorosłych kumaka nizinnego i jego stadiów rozwojowych (skrzek, kijanki).

Zgodnie z dokumentacją do raportu oddziaływania na środowisko dla budowy stopnia wodnego na Wiśle i na podstawie badań terenowych („Wstępna inwentaryzacja przyrodnicza obszaru oddziaływania”, Arup, 2011, „Inwentaryzacja przyrodnicza obszaru oddziaływania”, Arup, 2012) potwierdzono występowanie kumaka nizinnego w obszarze Natura 2000 Włocławska Dolina Wisły na trzech stanowiskach w Bobrownikach oznaczonych ID 66, 67, 68 (po 1 osobniku na każdym stanowisku). Liczebność ta w odniesieniu do krajowego zasobu populacji gatunku jest wyjątkowo niska, nieistotna dla jego ochrony w skali bioregionu kontynentalnego.

Z powyższych względów populację kumaka nizinnego w obszarze oceniono jako D. Gatunek przewidziany do usunięcia z listy przedmiotów ochrony – oczekuje na akceptację zmiany statusu przez Komisję Europejską. Wiążące zapisy co do kwalifikacji jako przedmiot ochrony znajdują się w punkcie 3.2.

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
H	J02.12.02		o

H	I02		o
H	K02		o
H	I01		o
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnątrzne [i o b]
M	A01		i
M	A03		i
L	A04		i
H	B		i
M	X		b

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,

O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednocześnie.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

1. Borowska M. 1978. Zbiorowiska leśne na terenie leśnictwa Szpetal Górny, nadleśnictwa Włocławek. Praca magisterska. Zakł. Bot. Ogólnej UMK, Toruń. Msc. 2. Ceynowa- Giełdoń M. 1986. Ocena stanu ochrony flory kserotermicznej w rezerwach stepowych nad dolną Wisłą. Acta Univ. Lodz., Folia Soz. 3: 131-142.3. Ceynowa M. 1968. Zbiorowiska roślinności kserotermicznej nad Wisłą. Studia Soc. Scien. Torun., sec. D. 4: 3-155.4. Cyzman W. 1992. Zróżnicowanie zbiorowisk leśnych i zaroślowych w Kotlinie Toruńskiej i Kotlinie Płockiej. Praca doktorska. Zakł. Taks. i Geogr. Roś. UMK, Toruń. Msc. 5. Cyzman W. 1997. Zbiorowiska leśne W: S.L. Bagdziński (red.). Środowisko przyrodnicze w województwie wrocławskim. Włocł. Tow. Nauk., Włocławek. s. 118-127.6. Cyzman W., Zubel P. 2007 Wyniki inwentaryzacji siedlisk i gatunków Natura 2000 w Nadleśnictwach Dobrzejewice oraz Włocławek przeprowadzonej w sezonie wegetacyjnym 2007 roku Materiały niepublikowane. BUEiL "QUERCUS". Toruń 7. Cyzman W., Zubel P. Oleksiak A. Wojtecka A. 2007 Wyniki inwentaryzacji siedlisk i gatunków Natura 2000 na gruntach prywatnych w sezonie wegetacyjnym 2007 roku, w granicach obszaru SOO PLH040004 Włocławska Dolina Wisły (stan na 2007r.) Materiały niepublikowane. BUEiL "QUERCUS". Toruń 8. Dokumentacja projektowa planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Włocławska Dolina Wisły PLH040029 20189. Drzewiecka M. 1984. Szata roślinna doliny Wisły na odcinku Winduga-Miszek w województwie Włocławskim. Praca magisterska. Zakł. Bot. Ogólnej UMK, Toruń. Msc. 10. Dziubałowski S. 1934. Kilka uwag o występowaniu i pochodzeniu roślinności stepowej nad dolną Wisłą. Roczn. Nauk Rol. 33: 408.11. Gabryszewska A. 2000. Zbiorowiska ciepłolubnych okrajków między Kulinem a Zarzyczewem (na tle Kotliny Toruńskiej). Praca magisterska. ZTiGR UMK, Toruń. Msc. 12. Głowaciński Z., Rafiński J. (red.) 2003 Atlas płazów i gadów Polski. Status - rozmieszczenie -

ochrona Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa - Kraków 13. Gostyńska M. 1959. Projektowany rezerwat stepowy w Kulinie n. Wisłą koło Włocławka. Chrońmy Przyr. Ojcz. 1: 14-19.14. Gostyńska M. 1959. Reliktowa roślinność zboczy Kulina pod Włocławkiem. Zesz. Nauk. UAM, Biol. 2. 3-26.15. Grygowska M. 1974. Skład florystyczny i rozmieszczenie porostów Włocławka ze szczególnym uwzględnieniem okolic przemysłu azotowego i celulozowego. Praca magisterska. UMK, Toruń. Msc. 16. Hofman S., Szymura J. M. 1998 Rozmieszczenie kumaków, Bombina Oken, 1816 w Polsce Przegl. Zool. 42 171-185.17. Jakubowska G. 1981. Stan flory porostów w rejonie oddziaływania zakładów azotowych - Włocławek. Praca magisterska. UMK, Toruń. Msc. 18. Kamiński D., Rutkowski L., Gugnacka-Fiedor W. Cyzman W., Zubel P. 2006-2008 Wyniki oceny kondycji zbiorowisk roślinnych, stanu populacji gatunków oraz procesów ekologicznych na obszarze rezerwatu przyrody "Kulina" w latach 2006-2008. Mat. niepubl. Zakł Taks. i Geogr. Roslin UMK, Zakł. Ekol. Roślin i Ochr. Przyrod. UMK w Toruniu 19. Kasprzyk K., Kłosowska H. 1999 Nietoperze Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego XIII Ogólnopolska Konferencja Chiropterologiczna. Błażejewko 1999 20. Kasprzyk K., Ruczyński I. 2001 The structure of bat communities roosting in bird nest boxes in two pine monocultures in Polska Folia Zool. 50 (2) 107-116.21. Kępczyński K. 1961. Rośliny rzadziej spotykane na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej. Fragm. Flor. Geobot. 7, 2: 309-316.22. Kępczyński K. 1963. Rośliny rzadziej spotykane na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej. Część II. Fragm. Flor. Geobot. 9,2: 245-256.23. Kępczyński K. 1964. Rośliny Rzadziej spotykane na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej. Część III. Fragm. Flor. Geobot. 10,4: 7-17.24. Kępczyński K. 1965. Szata roślinna Wysoczyzny Dobrzyńskiej. Wyd. UMK, Toruń. ss. 321.25. Kępczyński K. 1967. Rzadsze rośliny na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej. Część IV. Zesz. Nauk. UMK, Toruń. Biol. 11: 175-186.26. Kępczyński K. 1969. Rośliny rzadziej spotykane na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej. Część V. Zesz. Nauk. UMK, Toruń. Biol. 11: 131-138.27. Kępczyński K., Ceynowa M. 1967. Roślinność rezerwatu stepowego Kulina. Msc. 28. Kępczyński K., Cyzman W. 1993. Interesująca szata roślinna użytkowanej gospodarczo części uroczyska Rezerwat w Szpetalu koło Włocławka. Acta Univ. N. Copernici, Biol. 42: 77-106.29. Kępczyński K., Kniola A. 1988. Materiały do flory doliny Zgłowiączki i terenów do niej bezpośrednio przyległych. Część I. Acta Univ. N. Copernici, Biol. 34: 101-120.30. Kępczyński K., Kniola A. 1991. Materiały do flory doliny Zgłowiączki i terenów do niej bezpośrednio przyległych. Część II. Acta Univ. N. Copernici, Biol. 36: 137-153.31. Kępczyński K., Rutkowski L. 1991. Rozmieszczenie *Corydalis intermedia* (L.) Merat w Polsce i jej udział w różnych zbiorowiskach roślinnych. Acta Univ. N. Copernici, Biol. 38: 71-91.32. Kępczyński K., Rutkowski L. 1991. Udział *Achillea cartilaginea* Ledeb. w różnych zbiorowiskach roślinnych w otoczeniu dolnej i środkowej Wisły. Acta Univ. N. Copernici, Biol. 36: 57-67.33. Kępczyński K., Załuski T. 1978. Rośliny rzadziej spotykane w okolicach Włocławka. Część I. Acta Univ. N. Copernici, Biol. 22: 119-131.34. Kępczyński K., Załuski T. 1982. Flora. W: Województwo Włocławskie. Monografia regionalna. Wyd. UŁ. 69-73.35. Kępczyński K., Załuski T. 1982. Rośliny rzadziej spotykane w okolicach Włocławka. Część II. Acta Univ. N. Copernici, Biol. 24: 39-53.36. Kępczyński K., Załuski T. 1988. Rośliny rzadziej spotykane w okolicach Włocławka. Część III. Acta Univ. N. Copernici, Biol. 29: 85-98.37. Kłosowska - Plewicka H. 2000 Nietoperze w skrzynkach dla ptaków na terenie Gostynińsko - Włocławskiego Parku Krajobrazowego w latach 1998-1999 Maszynopis pracy mgr. wyk. w Zakładzie Zoologii Kręgowców Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu 38. Kobenza R. 1912. Dyptam biały. Ziemia. 23: 525.39. Kobenza R. 1937. Roślinność bliższych i dalszych okolic Włocławka. Ziemia. 27: 379.40. Kobenza R., Szymkiewicz D. 1918. Spis roślin okolic Szpetala Dolnego. Pam. Fizjograf., Bot. 25: 376.41. Komorowski M., Klimaszewska M., Śliwa A. 2008 Dokumentacja przygotowawcza do zadania "Ekologiczne bezpieczeństwo stopnia wodnego Włocławek". Raport o oddziaływaniu na środowisko na zlec. NFOŚiGW. W-wa 42. Kordakow J. 1974. Zarastanie łąch i starorzeczy w dolinie Wisły między Modlinem a Toruniem. Praca doktorska. Msc. 43. Kozłowska A. 1931. Elementy genetyczne i pochodzenie flory stepowej Polski. Mem. de l'Acad. Pol. Cl. mathem. nat. Sc. Nat., ser. B. 44. Krasicka-Korczyńska E., Dąbrowska B.B. 2000. Zbiorowiska roślinności wodnej i szuwarowej w Dolinie Dolnej Wisły. Ekologia dolnej Wisły. Główne problemy przyrodnicze i gospodarcze u progu III Tysiąclecia. Acta Univ. N. Copernici, Prace Limn. s. 14.45. Królczewska M. 1986. Roślinność segetalna na terenie miejscowości Przypust, Raciążek, Siarzewo, i Sierzchowo (woj. włocławskie). Praca magisterska. ZBO UMK, Toruń. Msc. 46. Kuciński J. 1952. Rezerwat leśny Szpetal we Włocławku. Praca magisterska. UMK, Toruń. Msc. 47. Mamcarz A. 2000 Boleń. W: Brylińska M. (ed.) Ryby słodkowodne Polski PWN, Warszawa 48. Mirek, Z., Piękoś-Mirkowa, H., Zajac, A., Zajac, M. et al. 2002 Flowering plants and pteridophytes of Polska. A checklist. Krytyczna lista roślin kwiatowych i paprotników Polski 49. Olaczek R. 1993. *Dictamnus albus* L. - dyptam jesionolistny. W: K. Zarzycki, R. Kaźmierczakowa (red.). Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Inst. Bot. PAN i Zakł. Ochr. Przyr. PAN, Kraków. 301.50. Pawlus M. 1985. Systematyka i rozmieszczenie gatunków grupy *Festuca ovina* L. w Polsce. Fragm. Flor. Geobot. 29, 2: 219-295.51. Przystalski A. 1997 Świat zwierząt województwa włocławskiego. W: Środowisko przyrodnicze województwa włocławskiego. L. Bagdziński (red.)

Włocławskie Towarzystwo Naukowe, Włocławek 134-14852. Przystalski A. 2000. Avifauna and Herpetofauna of the Vistula Valley between Włocławek and Toruń. Msc. 53. Przystalski A. 2004 Kręgowce województwa kujawsko-pomorskiego. W: Raport o stanie przyrody województwa kujawsko-pomorskiego. Dąbrowski M., Leszczyńska-Deja K., Machnikowski M., Smoleński P. (red.) Bydgoszcz 54. Przystalski A., Kasprzyk, K. 1997 Kręgowce - Vertebrata. W: Czerwona lista roślin i zwierząt Pomorza i Kujaw. L. Rutkowski (red.) Acta Univ. N. Copernici, Biol., Nauki Mat-Przyr. 53 25-3255. Rafiński J. 2001 Traszka grzebieniasta. W: Z. Głowaciński (red.), Polska Czerwona Księga Zwierząt, Kręgowce PWRiL, Warszawa 285-28656. Rejewski M. 1997. Przemiany roślinności w holocenie. W: S.L. Bagdziński (red.). Środowisko przyrodnicze w woj. włocławskim. Włocł. Tow. Nauk., Włocławek. s. 11-113.57. Rejewski M. 2000. Macrophytes of the Lower Vistula between Wyszogród and Toruń. Acta Univ. N. Copernici, Prace Limn. 21: 101-106.58. Ruczyński I. 1995 Nietoperze zasiedlające skrzynki lęgowe na terenie Zaborskiego i Gostynińskiego Włocławskiego Parku Krajobrazowego Maszynopis pracy mag. wyk. w Zakł. Zoologii Kręgowców Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu 59. Ruprecht A. L. 1983 Nietoperze (Chiroptera). W: Pucek Z., Raczyński J. (red.) Atlas rozmieszczenia ssaków w Polsce PWN Warszawa 62-8260. Rutkowski L. 1997. Rośliny naczyniowe - Tracheophyta. (W:) L. Rutkowski (red.). Czerwona lista roślin i zwierząt ginących i zagrożonych w regionie kujawsko-pomorskim. Acta Univ. N. Copernici. Supl. 53: 32.61. Rutkowski L. 1998. Charakterystyka flory badanego odcinka doliny. (W:) J. Matuszkiewicz (koord.). Charakterystyka przyrodnicza. Koncepcja zagospodarowania Dolnej Wisły. Cz. 1 - od stopnia Włocławek do morza. Maszynopis. IGiZP PAN/Hydroprojekt, Warszawa. 62. Rutkowski L. 2001. (współautor opracowania regionalnego W: Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. - Distribution Atlas of Vascular Plants in Polska. A. Zając, M. Zając (red.). Inst. Bot. PAN, Kraków. 63. Rutkowski L. 2001. Szata roślinna terenu doliny Wisły między Włocławkiem a Płockiem przed powstaniem zbiornika zaporowego. W: A. Jacewicz (koordynator). Studium kompleksowego rozwiązania problemów stopnia i zbiornika Włocławek. Prognoza skutków społeczno-ekonomicznych. WWF. Msc. s. 139-151.64. Rutkowski L. 2001. Szata roślinna w otoczeniu Jeziora Włocławskiego pomiędzy Włocławkiem a Płockiem. Ibid. Zał. 10. s.155-161.65. Rybacki M., Maciantowicz M. 2006 Ochrona żółwia błotnego, traszki grzebieniastej i kumaka nizinnego. Wyd. Klubu Przyrodników, Świebodzin 66. Schweizer H-J., Polakowski B. 1994. Ehemalige und jetzige Verbreitung seltener Gefäßpflanzen in West- und Nord-Polen. Senckenbergiana biologica. 73,1-2: 189-214.67. Sulma T., Walas J. 1963. Aktualny stan rezerwatów roślinności kserotermicznej w obszarze dolnej Wisły. Ochr. Przyr. 29: 267-329.68. Sykula E. 1977. Roślinność zieleni miejskiej Włocławka. Praca magisterska. ZBO UMK, Toruń. Msc. 69. Węsióra K. 1978. Zbiorowiska lęgowe i olsowe w dolinie Wisły na odcinku Korabniki-Kawka (Pojezierze Kujawskie). Praca magisterska. ZBO UMK, Toruń. Msc. 70. Wilkoń-Michalska J. 1971b. Szata roślinna Kujaw. Tow. Nauk w Toruniu. Prace popul.-nauk. 14: ss. 138.71. Zalewski A. 1891. Wyniki poszukiwań nad florą dokonanych w lecie 1890 na powierzchni ziemi zawartej między Wisłą, Drwęcą i Skrwą Płocką. Wszechświat. 10: 237-238.72. Zalewski A. 1892. O dalszych poszukiwaniach roślin naczyniowych na Ziemi Dobrzyńskiej. Wszechświat. 11: 142-143.73. Załuski T. 1995. Materiały do flory Kujaw. Acta Univ. N. Copernici, Biol. 48: 185-189.74. Załuski T. 1997. Flora. W: S.L. Bagdziński (red.). Środowisko przyrodnicze w województwie włocławskim. Włocł. Tow. Nauk., Włocławek. s. 113-117.75. Załuski T. 1997. Zbiorowiska nieleśne. W: S.L. Bagdziński (red.). Środowisko przyrodnicze w województwie włocławskim. Włocł. Tow. Nauk., Włocławek. s. 120-133.76. Zarzycki K., Kaźmierczakowa R. (red.). 1983. Polska czerwona księga roślin. Inst. Bot. PAN, Kraków. 77. Zarzycki K., Szelań Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. W: K. Zarzycki, W. Wojewoda, Z. Heinrich (red.). Lista roślin zagrożonych w Polsce. PAN, Kraków. 78. Zubel P. 2008 Inwentaryzacja uzupełniająca SOO Włocławska Dolina Wisły w zakresie siedlisk z zał. I oraz gatunków roślin i zwierząt z zał. II Dyrektywy Habitatowej. Materiały niepublikowane. "ECO-ANALYSE" Biuro Analiz Środowiska. Toruń 79. Żukowski W., Jackowiak B. 1995. Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. Cz. I. Poznań.

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL02	1.05	PL04	64.58		

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL02	Kulin	*	1.05
PL04	Niziny Ciechocińskiej	*	64.58

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
Adres:	Polska Dworcowa 81 85-009 Bydgoszcz
Adres e-mail:	kancelaria.bydgoszcz@rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☐	Tak
☐	Nie, ale jest w przygotowaniu
☒	Nie

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH040039

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

☒ Tak ☐ Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)

--